

στρόβηλο, ρούφουλα, δροσάπια καὶ μεγάλα δεινὰ καὶ σφοδρὰ. Ἐνὼ στὰ μέρη μας τὴν ἴδια μέρα καὶ στὸ ἴδιο μέρος μπορεῖ πολλά χ. τ. μ. νὰ ἀνεβοκατέβει δίχως νὰ ἔχουμε πάντα μεγάλες ταραχές στὴν ἀτμόσφαιρα.

Ἐξὼν τὶς περιοδικὰς ἀεζοδοχαρίες ἔχουμε κι ἀπερίοδες συχνές καὶ δυνατές στοὺς ψυχροὺς μῆνες καὶ στὰ βορινὰ κλίματα.

Γραμμές ἰσοβαρείας ὀνομάζουμε γραμμές ποὺ ἐνώνουν τόπους μὲ τὴν ἴδια μέση χρονικὴ ἀεροπίεση, (μηνιαίτικες καὶ χρονιαίτικες ἰσοβαρείες. Οἱ γραμμές ἀφτὲς σημαίνουν πολὺ στὴ μετεωρολογία· μὲ τὴ βοήθεια τους ὀρίζουν τὴ φορὰ τοῦ ἀνέμου καὶ τὶς ἀεζοδοχαρίες ποὺ οἱ ἀνέμοι φέρνουν.

Ἰσοβαρομετρικὲς γραμμές λένε τὶς γραμμές ποὺ ἐνώνουν τόπους μὲ τὶς ἴδιες ἀεζοδοχαρίες.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ

ΒΑΙΔΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΙΝΤΡΑ

(Ργδ. 2, 12)

Ἀφτὸς ποὺ ἄμα γεννήθηκε πρῶτος ἀπ' ὅλους ἦταν Ὅσοι ἔχουν νοῦ, ποὺ τοὺς θεοὺς βοηθοῦσε ἡ δύναμή του, Θεὸς ποὺ ἐρόβιζε τὴ γῆ καὶ τὴν οὐρανία σφαῖρα Μὲ τοῦ θυμοῦ του τὴν ὁρμή, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ὅπου τὴν ἄστατη γῆ γῆς ἔχει πληρώσει, Ποῦ τὰ βουνὰ ἐσταμάτησε στάνδαλα μὲ μεγάλους, (1) Ἀφτὸς ὅπου ἀναμέτρησε τὰς πλατυστάς τοῦ ἀέρος, Κ' ἔστησε τὸ στερέωμα — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ τὰ ἔρπατάματα λεπτέρωτε τὸν Ἀχὴ Σκοτόντας, (2) καὶ τὸν βωδὶ ὅν τοῦ Βάλα τοὺς κρουφῶνες Ἀνοῖξες, (3) καὶ ἀναψε τὴν σιὰ μέσα πτὲς δὺς τὰς πέτρες, (4) Ποῦνε ληττὴς στὸν πόλεμο, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ δημιουργήσεν δια στὴ γῆς κινεῖται, Ποῦ ἀρίστη τὴν ταπεινὴ φυλὴ τῶν σκλαβωμένων, (5) Ποῦ τὸν ὀχρῶν τοῦ ἐγγαθῆ παῖρνε καθὺς δ' παῖχτης Τάντιπαλου τὰ πρίματα, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ὅπουνε τρομερός, καὶ ποῦ γι' αὐτὸν ρωτοῦνε «Ποῦ εἶνε τοι;» Καὶ ἀποκρινά δὲν εἶνε ἀπολογιῶνται, Ἀφτὸς ποὺ τοῦ πολέμου τοῦ τῆς προκοπῆς ἀφανίζει, — Πρέπει νὰ τὸν πιστεύει — τοῦτο ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ τοῦ εὐλαβητικοῦ ἀφτὸς ποὺ τοῦ ἀρρωτιάρη, Ποῦ τοῦ δέσμενου ὁμηγῆ, καὶ ποῦ τοῦ ἱεραγοῦ τοῦ εἶνε προσηγῆς, ἀφτὸς ποὺ καὶ τοῦ ἱεροῦ ἢ τοῦ Σῶμα (6) Βοηθὸς εἶν' ὁ πεντήμορος, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἐδικὰ τοὺς ὅσους ὑποφασίζοντες σήμερα, καὶ ἄς μὴ ἐδιτάσονται νὰ προτιμήσουν πόλεμο ἀντὶς εἰρήνην (97).

121. «Πολλὰ μὰς λέν πῶς φυσικὸ εἶναι νὰ ἐκερδίσουμε, πρῶτα ὁ πληθυσμὸς μας δ' ἀνώτερος ἐκί' ἡ πείρα μας ἡ πολυμυρία, εἴπειτα γιὰ τοὺς ὅλους ἐνφυλὰ θ' ἀκολουθοῦμε τὸ πρόσταγμα, καὶ τὸ νὰ ἐφθικό, ὅπου στέκει ἡ δύναμή του, θὰν τὸ ἀρκατωῦσόμε μὲ τὰ μέσα ὅσα ἔχουμε δ' καθεὶς μας καὶ ἐμὲ τῶν ἀερφῶν καὶ τῆς Ὀλυμπίας τοὺς θεσάρχους. «Γιὰτὶ στὸ χέρι μας εἶναι νὰν τοὺς δανειστοῦμε, καὶ ἔτσι μ' ἀνώτερο μιστὸ νὰ τραβήξουμε τοὺς ἀναφτες τοὺς τοὺς ξένους· γιὰτὶ εἶναι ἀγοραστὴ πτῶν Ἀθηναίων ἡ δύναμη, παρὰ φυσικὰ τους. Ἡ ἐδικὴ μας ὁμως δὲν ἔχει τόσο φόβο νὰν τὸ παθεῖ, ὅντας θεμελιωμένη στὰ παλικάρια μας παρισσώτερο παρὰ σὲ χρύματα. Καὶ μὲ μιά μας νίκη ἐστὴ θάλασσα, κοντὰ στὸ νοῦ, ἀμέσως χαντακῶνουνται μὰ δὲν πὲς βασταξοῦνε, θὰ γυμναστοῦμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὸν καιρὸ τὰ ναστικὰ, καὶ ὅταν ἡ

97) Τὰ λόγια ἀνδρῶν γὰρ ὡς ἐπὶ ἐν καιρῷ τοῦ κεφ. 121 εἶναι ἀπὲλ. καὶ. Στὸ κεφ. 120, 3 ἀπὲς ἀδικεῖ σφαιρῶς ἀρκεῖται ὁρακίτου ἀντὶς εὐτυχία πλεονάζων ἰσως εὐτυχίαν πρὸς ἀγῶν. Πρὸ. Σοφ. Ἀντ. 3, το πρῶτο ἀγῶν — παρ' ὅθεν.

Ἀφτὸς ποὺ τοῦ ὑποτάσσονται καὶ τὰτα καὶ οἱ ἀγελάδες, Τάμξια τὰ πολεμικὰ καὶ τῶν χωρῶν τὰ σπῖτια, Ὅπου τὸν Ἥλιον ἐπλάσε καὶ τὴ χρυσὴν Αὐγούλα, Ποῦ τῶν νερῶν εἶνε δὴγῶς, (7) — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ βοήθειο τὸν καλοῦν τάντιπαλα φουσάτα, Οἱ ἀδύνατοι οἱ πολέμοι, καὶ οἱ πλὴθ δυνάμωμένοι, Κ' οἱ δὺ ἀναβάτες τοῦ ἀμαξιοῦ ἐσχωριστὰ καθένας, Ὁ πολεμάρχος καὶ ὁ ἀμαξίας, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ οἱ ἀνθρώποι δίχως τοῦ τῆς νίκης δὲ λαβαίνουν, Ποῦ τὸν καλοῦν οἱ ἀγωνιστὲς νὰ δώσει προστασία, Ποῦ ἀντιζυγίζει καθεὶ ὀχτροῦ καὶ δύναμη καὶ τόλμη, Ὅπου κουνάει τὰς ἀλφειάς, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ μὲ φαρμακὰς σαῖτες θανατῶνει Ὅσους μεγάλους καὶ πολλὰς φορτάνονται ἀνομίες, Ἀφτὸς ποὺ τοῦ κυριόγνωμου δὲ συχωρεῖ τὴ γνώμη, Ποῦνε τῶν Δάσιων ὁ φονηγῆς, (8) — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ὅπου τὸ Σάμπαρα (9) σαρὰντα χινοπώρους Ἀναζητοῦσε στὰ βουνὰ, ποῦ ἐσκότωσε τὸ δρῶκο Τὸ Δάνου, (10) ἐνὼ ἐξοίλωνε τὸ ροδερὸ κορμί του, Καὶ τὸν ἐξέπλωσε στὴ γῆ, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ σὲ μίαν ἄμαξιν μὲ ἐπτά ἄλογα ζευγμένῃν Προβαίνει, ποῦ στὸ χέρι του κρατεῖ τίστροπὴν, Ποῦ τοὺς ἐπτά τοὺς ποταμούς ἀπόλυσε νὰ ρέει, Ποῦ γκρέμισε τὸ Ράουχιν, (11) — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ ἡ γῆς τὸν προσκυνᾷ καὶ τὰ βουνὰ τὸν τρέμουν, Ὅπου τίστροπὴν κρατεῖ μὲ τὸ βραχίονι, Καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ πετᾷ, ποῦ φανερώνεται ὅταν Τὸ Σῶμα πίνει δ' ὀδυνηρὰ, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποῦνε ὑπεράσπιση τοῦ Ζίρτη καὶ τοῦ Ψήστη (12) Ποῦνε βοηθὸς τοῦ Θυσιαστή, βοηθὸς καὶ τοῦ Ἰνολόγου, Ποῦνε γι' ἀφτὸν δυνάμωμα καὶ ὁ ὕμνος ὡς καὶ δ' Σῶμας Καὶ τῶρα τούτῃ ἡ προσφορά — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας [Ἐστὶ ποὺ πλοῦστα ἀνταμοιβὴ στοὺς ἱεραγοὺς χαρὶς,

Ἡ Ἰντρα ἀκράτῃς θεὸς ποῦ ἀληθινὸς ἐστὶ εἶσαι, Ὡς εἴλαστε παντοτεινὰ μὲ εἶνα φιλιωμένοι Καὶ πρόβουλοι στὲς συνέξεις πολλοὶ καὶ ἀντρεωμένοι] (13)

(1) Οἱ Ἰνδοὶ, ἔτσι τοῦλάχιστο λέει ἡ νεώτερη μυθολογία τους, ἐπίστευαν πῶς μίαν φορὰ τὰ βουνὰ εἶχαν φτερά, ἐπαιτοῦσαν γοργὰ καὶ ἔνα μὲ τῆλο ἐκρούονταν. (2) Τὰ ἔρπατάματα εἶνε δ' Ἰνδὸς καὶ οἱ παραπόταμοί του. Οἱ δρῶκοντες ἐφίστουσαν στὰ βουνὰ ἀλυστὰ τὰ χιόνια καὶ ἔσφιγαν ἐπὶ τοὺς ποταμούς. Ὁ Ἰντρας τοὺς ἐνίκησε καὶ ἐσκότωσε τὸν πρῶτο τους τὸν Ἀχὴ, ποῦ ἀλλοῦ ὀνομάζεται Βήτρας. (3) Ἄλλο κατὰ τοῦ θεοῦ εἶνε δ' σκοτωμὸς τοῦ δρῶκοντα Βάλα ποῦ, καθὺς δ' ἱερῶν, εἶχε κρουμένους τὰς ἐπερίφρμες ἀγελάδες του. (4) Ἡ μυθολογικὴ περιπέτεια μὰς εἶνε ἀγνωστὴ. Πολλοὶ Ἰνδολόγοι ἐξηγοῦν πῶς ἐδῶ πέτρες εἶνε

ἐπιστήμη μας τοὺς φτάσει, τότες πιά — πῶς γίνονται; μὲ τὴν παλικάριά μας θὰν τοὺς σπάσουμε. Γιὰτὶ τὸ δῶρο μας τὸ φυσικὸ δὲν τὸ ἀποχτοῦν ἀφτὸ μὲ τὴν σπουδὴ τῆς ἐπιστήμης τους τὸ πλεονέχτημα (98) ἡ γύμναση ἐμὰς μὰς τὸ χαρίζει (99). 122. «Ἐπειτα ἔχουμε ἀνοικτὰ καὶ ἄλλα στρατιὰ πολέμου, καθὺς τῶν συμμαχῶν τους ἀπόστασιν — καὶ ἀφτὸ θὰ πεί κοπὴ τῶν πόρων ποὺ τοὺς δυνάμωνει — καὶ ὀχυρωμὴ μέσα στὸν τόπο τους, καὶ ἄλλα ὅσα ἀπὸ πρὶν ἀδύνατο νὰ προβλέψαις. Τὶ ὁσπνία δ' ὁ πόλεμος βαδίζει μ' ὀρισμένο πρόγραμμα, ἀπαρὰ μονάχως τοῦ μηχανέβει τὰ πλὴθ πολλὰ ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ φορὰ.

124. «Ἄστε ἀπὸ παντοῦ ἀφῶ καλὴ μὰς εἶναι (1) τοῦ πολέμου ἡ ἐλπίδα (2), μὴν ἀργεῖτε νὰ 98) δ' — προῦχουσι. Ἀντὶς ὁ γὰρ φ, λέγεται πρὸς ὅσον.

99) Τὰ χιόνια δὲ ὡς στὸ πάσχειν δὲν εἶναι τοῦ Θεουκίτου, μῆτε τὰ ἐν φ ὁ μὲν ὡς στὸ τέλος τοῦ κεφ. 123, τὸ ἐξὸ χέρι τὸ δίδει ἡ λέξις ἀστυ ἀπὲς πόλιν. 123, 2 κεφ. 123 ἀντὶς ἐξὸς ἐπρεπε ἥθος· μὰ ἰσως τὸ λῆθος εἶναι τοῦ νοθεφῆ.

1) ὕμιν. Γραψὲ ἡμῖν. 2) Τὰ λόγια καὶ ἡμῶν ὡς ἐπὶ ἰδιώταις εἶναι, καὶ ὅς· καὶ περικίτου τὰ τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ ὡς στὸ ἀκίνδυνον, δὲ φαίνονται τοῦ Θεουκίτου.

τὰ σύγνερα καὶ σιὰ ἡ ὑστραπῆ. (5) Ὁ ὕμνος τοῦτος εἶνε ποίημα τῆς ἐποχῆς, ποῦ οἱ Ἀριοὶ κατακτητὲς τῆς Ἰνδίας, ἐπολεμοῦσαν ἀκόμα μὲ τὴς ντόπιες φυλὰς, τὴς ὑποτάξαν καὶ τὴς ἐξεγένησαν. (6) Ὁ Σῶμας εἶνε τὸ μεθυστικὸ ζουμὶ τῆς Ἀσ-ληπιᾶς, (Asklepias acida) ποῦ οἱ Ἰνδοὶ τὸ λίτρευαν, ὅπως καὶ οἱ Ἕλληνες τὸ Διόνυσον· ὁ τρόπος τοῦ Σῶμα ἦταν ἱεραργία, καὶ ἱεραργοὶ οἱ ἀλίστας τοῦ φυτοῦ. Θεὸς καὶ ἀνθρώποι τὸ ὀρίγονταν καὶ μάλιστα δ' Ἰντρας ποῦ συχνὰ ἐμεθοῦσε μ' ἐκεῖνο. (7) δ' Ἰντρας εἶνε θεὸς τῆς βροχῆς, ὁμοῖος Ζεὺς. (8) Τάξιν δαιμόνων (9) Κάποις ἐπιδραμόνας. (10) Ἀλλῇ τάξιν δαιμόνων. (11) Ἄλλος δαίμονας ποῦ ἠθέλησε νὰ πολεμήσῃ στὸν οὐρανὸν τοὺς θεοὺς. (12) Στὲς θυσιᾶς τῆς Βαϊδικῆς ἐποχῆς ἕνας ἱεραργὸς ἐξεφε τὸ Σῶμα, ἕνας ἄλλος ἐψένη στὴ φλόγα λυωμένο βούτυρο, ἕνας τρίτος ἐπρόσφερε τὰ σφαγὰ καὶ ἕνας τέταρτος ὁμολογοῦσε τοὺς θεοὺς. (13) Πολλοὶ Ἰνδολόγοι νομίζουσι τὴ στροφὴ νεώτερην ἀπὸ τῆς ἐπιλοιπῆς. Ὁ ὕμνος ψάλλεται ἀπὸ τοὺς βραχμάνους, ποῦ εὐκινῶνται νὰ εἶνε πάντα ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΟΘΩΝΙΣΜΟΣ

Ἀπὸ πέρου ὁ Ὄθων εἶναι τῆς μόδας. Ἐνα ἀνὰ γνωστὸν στὴν ἐφημερίδα, ἡ ἱστορία καὶ τ' ἀνέκδοτα τοῦ Ὄθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας· καὶ εἴπειτα ἡ Κατοχὴ τοῦ κ. Βώκου ἔφεραν τὸν Ὄθωνα στὴ μόδα καὶ ἀπὸ τότε κυριαρχεῖ στὰ προγράμματα τῶν θεάτρων καὶ γεμίζει παράδες ἡθοιοιοὺς καὶ συγγραφεῖς.

Ἐνα καφενεῖο στὸ δρόμο τῶν Πατησίων ὀνομάστηκε «Ὄθων», ἰσως νὰ βαπτίστηκε τὸ ἴδιο καὶ κανένα γαλατάδικο ἢ μπακάλικο.

Αὐτοῦ θὰ βροῦν κολλάρια, κραδάτες, καπέλλα τοῦ Ὄθωνος καὶ ἔχει ὁ Θεός. Γιὰ τὴν ὥρα ὁμως καπέλλο τοῦ Ὄθωνος σημαίνει συνομήλικον μὲ τὸ ψαθάκι τοῦ κ. Ζαμῆ.

Καὶ φέτος ὁ Ὄθων εἶναι στὶς δόξες Του. Νέο ἔργο τὸν ἔχει πάλι γιὰ ἥρωα καὶ τραβᾷ τὸν κοσμάκι στὸ θέατρο τῆς «Νεαπόλεως», καὶ ἀκούς μάλιστα νὰ συμβουλευθῶν τὸν τολμηρὸν ἐκεῖνον ποῦ θὰ ὁμολογῇ ὅτι δὲν τὸν εἶδε.

— Πρέπει νὰ πᾶς, φίλε μου, εἶναι ἔργο ἐθνικῆς σημασίας. Θὰ ἴδῃς τὸν Ὄθωνα μὲ τὴ φουντανέλλα του, δὲν ξέρεις πῶς τοῦ μοιάζει. Ἐγὼ ὁμως ποῦ τὸν ἐγνώρισα καὶ μάλιστα ἀπὸ πολὺ κοντὰ...

Κι' ἀρχίζει νὰ διηγῆται τί τοῦ συνέβη μιά φορὰ στὰ 54, καὶ στὰ λόγια του κρύβεται μιά ἀπορία, πῶς ξεχάσανε νὰ τὸν ἀνεβάσιν στὴ σκηνή, αὐτὸν ποῦ εἶχε φάει ψωμί καὶ ἀλάτι μὲ τὸν αἰμυνοστο βασιλιά.

— Ἐπειτα παραλείψανε ἕνα σωρὸ σπουδαῖα γεγονότα, ἐξακολουθεῖ. Μήπως ἐρχονται οἱ εὐλογημένοι νὰ μ' ἐρωτήσουν;

Βροθηστε τοὺς Ποτειδεάτες, δικούς μας Δωριεὺς ἀπολιτορκεμένους τώρα ἀπὸ Ἰωνες — πρῶτα ἀντίθετο ἐπρὶν — καὶ νὰ τρέψτε στὸ λεπτέρωμὸ τῶν ἄλλων· γιὰτὶ, ἀν κατρεοῦμε, ἀλλοῦ δὲ θὰ τελιώσει (3) ἔσως παρὰ, ὅπως μερικοὶ μας βλαφτήκαμε, νὰ παρῶμε τὰ ἴδια καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ σὲ λίγο, ὅτα δεινῇ φανερὰ ἡ ἀκαρπὴ ἀφτὴ συντυχία τὴν ἀτολήμας. Ἡ ἀνάγκη φωνάζει, ὡς συμμάχοι, πιστέψτε μας, καὶ ἔτσι, δίχως διαταγὰς μήπως ἡ στρατηγικὴ μας δὲν πετύχει, ψήφιστε τὸν πόλεμον, χωρὶς νὰ φοβηθεῖτε τῆς στιγμῆς τὰ δεινὰ, ποῦ ὁμως πτάξουν εἰρήνην κατόπι σταθερῇ. Ἡ πολιτεία ἀφτὴ ποῦ στήθηκε δυνάστης, γιὰ ὅλους, νὰ ξέρτε, στήθηκε τὸ ἴδιο, καὶ ὅπως σκλαβώσε ὡς τώρα μερικοὺς μας, ἔτσι στοχάζεται νὰ μὰς σκλαβώσῃ ὁ ὅλος. Ὁμῶς λοιπὸν καὶ ἐμεῖς νὰν τὴ σπάσουμε καὶ τοῦ λοιποῦ καὶ ἐμεῖς νὰ ζοῦμε πιά ξέγνιαστοι καὶ νὰ λεπτέρωθῶν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἕλληνες οἱ σκλαβωμένοι τώρα».

Σὰν ἔτσι μίλησαν οἱ Κερθινοί. 125 Κι' οἱ Ἀλκωνες, ἄμα ἀκούσαν καθεὶ γνώμη, ἔβαλαν τὸ ζήτημα σ' ὅλους τοὺς συμμαχούς, ζητῶντας ψῆφον ἀπὸ καθε

3) Τὸ καίμενον χαλκισμένο. Ἰσως ὡς οὐδὲν ἐστὶ ἄλλο ἢ ἐνδέχεται.

«Αναποφάσιτος, λέει, ο Όθων. Καλέ που βρέθηκε; Θυμούνται ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο. Είχε πάει να παρουσιασθή στο βασιλέα κάποιος βουλευτής, που από κυβερνητικούς είχε γίνει αντιπολιτευόμενος. — Δέ μου λέτε, τόν ρωτάει ο Όθων με τα μάτια άγριεμένα, επήγατε και σεις με το κόμμα των έχθρων μου; — Απλάδη, άρχισε να μουρμουρίζει ο βουλευτής, σ' ένα ζήτημα έτυχε να συμφωνήσω με την αντιπολίτευση...»

«— Σιωπή, βροντοφωνάζει ο Μεγαλειότατος και τραβάει το σπαθί του...»

«Ο βουλευτής τó κόβει λάδι, κατακυλάει σαν άστραπη τις σκάλες. Κι' ο βασιλιάς άπόκοντα, με το σπαθί γυμνό. Τρεχάλα ο βουλευτής. Τρεχάλα ο βασιλιάς Τέλος πάντων, να μη δας τα πολυλογά, τού ξέφυγε... Είχε φτάσει ο Όθων ως τα προπύλαια του Παλατιού· δεν μπορούσε να βγῇ παρά έξω...»

—Κερατά, έβόωνε. έδαλε το σπαθί στη θάκη και άνέθηκε στο γραφείο του λυσσασμένος από θυμό.

Κι' έπειτα λένε πως δεν είχε θέληση...»

Σας δίνω το λόγο μου, πως αυτά που δηγήθηκα τ' άκουσα με τα αυτιά μου από άνθρωπο που θεωρεί τον εαυτό του την αυθεντικότερη πηγή για την Ιστορία του Όθωνος και γι' αυτό άκριδώς είναι ένθουσιασμένος που παίζουν έργα τραγωδήματα από αυτή την εποχή.

Έμπα πως τοιμάζεται ο «Όων έξόριστος» και έτσι θα συμπληρωθή η τριλογία. Και ύστερα πάλι απ' άρχής τη βιογραφία Του, ως που να πάθει όριστική έξωση κι' από τα προγράμματα των θεάτρων.

Τό ιστορικό δράμα που παίζτηκε την περασμένη βδομάδα έγινε άφορμή ενός λυπηρού επεισόδιου που είχε και τ' άνάποδά του.

Α'. Τά ποσοστά από την είσπραξη των λεφτών τά παίρνανε και οι δύο συγγραφείς, ένφ' την είσπραξη του ξούλου την άνάλαβε ένας μονάχα!

Και Β'. Την έπίκριση του έργου άντι κριτικοί θεάτρου την έκαμαν Κριτικοί από την Κρήτη!

A. M.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΊΨΕΝ

Η ΚΥΡΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ*

Καλό μου φαίνεται να πούμε μερικά λόγια στους αναγνώστες του «Νουμά» για τό έργο αυτό του Ίψεν, τώρα που θα παιχτή για πρώτη φορά σ' Ελληνική σκηνή, σε λίγες μέρες, από τό θίασο του Οίκονόμου.

*) Σ.Ν. Το έργο αυτό μς στάλθηκε για να μπει στο περιομένο φύλλο, μα έπειδή ή ύλη είχε κανονιστεί το δημοσιεύουμε σήμερα.

πολιτεία άνεξάρτητα, μικρή ή μεγάλη· κι' οι πιο πολλοί ψηφίσανε να κηρυχτεί ή πόλεμος. Όντας όμως άνέτοιμοι, είταν άδύνατο να κινήσουν άμέσως σύμφωνα με το ψήφισμα, παρά χωριστήκανε συναγριχημένοι να ποριστεί ο καθένας (4) τά σκόπιμα δίχως άναβολές. Ός τόσο, ως να προμηθευτούν τά χρειαστά, άθήκη άν όχι ένας χρόνος, μα' εκεί κοντά (5), και μόλις τότες πιάσανε φανερά τόν πόλεμο και πάτησαν την Άττική.

126. Στο μεταξύ στέλνανε στους Άθηναίους κι' έκαναν παράπονα, με την ιδέα να βρουν όσο γίνεται μεγαλύτερη άφορμή πολέμου, άν τυχόν δε συνακουστούν. Και πρώτα έστειλαν οι Λάκωνες γερόντους κι' άπειτούσανε να διώξουν οι Άθηναίοι το μολυσμό της θεάς. Ο μολυσμός είταν κάτι τέτιο. Ζούσε άλλότες κάποις Άθηναίος με τ' όνομα Κύλωνας, Όλυμπιονίκης, άθροπος από άρχοντικό γένος και πλούσιος, παντρεμένος κόρη του Θεαγένη του Μεγαρίτη, που στην τότε εποχή δυνάστευε στα Μέγαρα. Άφτός ρώτησε τό Δερφικό μαντείο, κι' ο

Τό έργο αυτό είναι από τά νεότερα δράματα του Ίψεν και γράφτηκε στα 1888 μετά τό Ρόσμερ και πριν από την Έδα Γκάμπλερ. Παίχτηκε για πρώτη φορά στη Χριστιανία στις 12 του Φλεβάρη του 1889 και μετά λίγες μέρες άμέσως στο Βασιλικό θέατρο της Κοπενάγης. Μετά παίχτηκε στο Βάιμπερ και διάφορα άλλα Γερμανικά θέατρα και ακόμα ύστερα από καιρό στο Γαλλικό «Theatre de l'Oeuvre». Η υπόθεσή του με δύο λόγια είναι αυτή·

Ένας γιατρός, κομάντι περασμένος στην ηλικία και χῆρος με δύο κόρες άρκετά μεγάλες, από τόν πρώτο του γάμο, παίρνει μια νέα γυναίκα ύστερικά και νεβρικά, την κόρη ενός φαροφύλακα.

Φυσικό είναι ότι σ' ένα τέτιο γάμο μια νέα γυναίκα δε βρήκε εκείνο που πόθησε, τά όνειρά της δεν ξεπληρώθηκαν. Έκεί είχε υποσχεθῇ να γίνει άλλου ενός γυναίκα, ενός ναφτικού που κάποτε είχε περάσει από κεί μ' ένα βαπόρι. Σ' αυτόν ζωντάνεθαν όλα τά παλιά όνειρά της.

Και να σου αυτός φανερώνεται μια μέρα για να ζητήσει, τι του άνήκει, της υποσχέσης την εκπλήρωση.

Η γυναίκα ένω απ' τη μια μεριά δε θέλει να πάη μαζί του, γιατί βρίσκει ότι έχει καθήκοντα, είναι νόμιμη γυναίκα άλλου, από την άλλη τραβιέται από τόν ξένο, παρασέρνεται, μένει δίχως θέληση και φτάνει έσα με τό σημείο να ζητήσει από τόν άντρα της να διαλύσουν τό γάμο για να φύγῃ μ' αυτόν.

Μα στα ύστερά ή άγάπη του άντρός της νικάει. Τῆς λέει να πάη όπου θέλει γιατί βλέπει ότι άν ή λαχτάρα της μείνη άπλήρωτη θα βάλῃ σε κίνδυνο την ύπαρξή της, την άφίνει λεύτερη να κάνῃ ό,τι ποθεί, τῆς δίνει όλοκαιρη την εὐθύνη της πράξης της.

Τότε εκείνη, όταν αίστάνεται ότι είναι πια λεύτερη και υπεύθυνη, όταν καταλαβαίνει μέσα σ' αυτή τη θυσία τό μεγάλο του άντρός της έρωτα, τότε άμέσως αλλάζει γνώμη και λέει του ξένου να φύγῃ.

Τώρα πλάθει μια νέα ζωή, τώρα αίστάνεται άγάπη για τόν άντρα της όσο κι' αυτός γι' αυτή, τώρα θ' άγαπήσῃ τις δύο του κόρες σά δικές της.

*

«Αν μς έλεγε κανείς την υπόθεση χωρίς να διαβάσουμε ή να δούμε τό δράμα, θα τη βρίσκαμε τόσο

θεός του χρησιμότητος πῶς στοῦ Διός τῇ σκόλῃ τῇ πῶ μεγάλῃ ν' άρπάξει τῶν Άθηναίων τὴν ἀκρόπολιν. Πῆρε λοιπὸν κάπια δύναμιν ἀπὸ τοῦ Θεαγένη, έπεισε καὶ τοὺς δικούς του ν' ἀκολουθήσουν, καὶ σὺν ἡρώτων τῶν Όλύμπια τὰ Πελοποννησιώτικα, έρπαξε τὴν ἀκρόπολιν με σκοποὺς δυναστικούς, θαρρῶντας πῶς αὐτὴ εἶναι τοῦ Διός ἡ σκόλη ἡ πῶ μεγάλη καὶ πῶς δὲν τοῦ εἶταν ξένον, ἀφοῦ νίκησε Όλυμπιακόνες ἀγῶνας. Μὰ (6) ἂν ὅμως έλεγε ὁ χρησιμὸς καὶ τῆς Άττικῆς τῇ σκόλῃ τὴν πῶ μεγάλη ἢ ἄλλου πουθενὰ μέρους, αὐτὸ μῆτε εἰκόσος στάθηκε νὰ καταλάβῃ μῆτε ὁ Θεὸς τὸ δῆλωνα—γιατὶ γιορτάζουσε καὶ στήν Άθήνα τὰ Διάσια πῶ λέν ὅζω ἀπὸ τῇ χώρα, γενικὴ σκόλη πολὺ μεγάλη τοῦ Δία τοῦ Μελίχου ὅταν (7) πολλοὶ θυσιάζουσι ὅχι σφαχτὰ, παρὰ κάτι (8) προσφορὰς δικῆς τους ντόπιες—μὰ θαρρῶντας πῶς ξέρεῖ καταπαύσῃ τῇ δουλίᾳ. Κι' οἱ Άθηναῖοι μόλις έμαθαν τὸ κίνημα, τρέξαν ὅχι τίς ἐξοχές σὺψυχοι νὰν τοὺς χτυπήσουν, καὶ καρτερῶν-

6) Τὰ λόγια εἰ δὲ ἐν τῇ Άττικῇ ὡς στὰ ἐπεχειρίσας τῇ ἔργῳ μῶς φαίνονται νόθα.

7) ἐν ἢ πανδημεί. Νουμῶ πανδημεί ἐν ἢ

8) Θύματα ἐπιχώρια. Ό Σχολιαστὴς σὰ νὰ βρῇκε θύματ' ὅττα ἐπιχώρια.

ἀπλῇ, ὥστε θ' ἀπορούσαμε πῶς εἶναι δυνατό τὰ διέφορα ἐπεισόδια πῶ φέρουν τὸ τελειωτικὸ ξέσπασμα νὰ κρατοῦν τὸ ἰνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη ἢ τοῦ θεατῆ σὲ πέντε ὁλοκαίρες πράξεις.

Κι' ὅμως τὸ ἰνδιαφέρον γίνεται ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή περισσότερο καὶ τό δράμα ἀρχίζει νὰ μς μαγέβῃ, ὅπως μαγέβῃ ἡ θάλασσα τὴν ἡρώισσά του.

Ίσως, καὶ τό λέω μ' ἐπιφύλαξιν γιατί εἶναι ὅλως διόλου ἀτομικὴ μου γνώμη, τό δίστιμο τοῦ δραματοῦ, χωρὶς νὰ εἶναι χειρότερο βίβαια ἀπὸ ἄλλων δραματικῶν, δὲν εἶναι ὅμως ἀπὸ κείνα τὰ δεσίματα πῶ μς ἔχει συνηθίσῃ ὁ Ίψεν σὲ ἄλλα νέα δράματά του, ὅπου τὰ πρόσωπα περισσότερο κοινωνοῦνται στῇ σκηνῇ παρὰ μιλάνε, μὰ, ἴσως γι' αὐτό, εἶναι ἀπὸ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ὠραιότερα, ποιητικώτερο καὶ ἔχει καὶ κάπια ξεχωριστὴ γοητεία.

Τοῦτο ὅμως δὲ θὰ πῇ ὅτι καὶ τὰ διάφορα ἐπεισόδια δὲν εἶναι σφιχτοδεμένα με τὴν υπόθεσιν καὶ ὅτι γίνονται ἔτσι γιὰ ποικιλία, ὅχι βίβαια, γιατί τό ένα φέρει τ' ἄλλο τοιμάζοντας τῆς λύσης τὴν τελειωτικὴν στιγμήν. Καὶ ἐνεργοῦν σ' αὐτῇ με τίς πράξεις τους, τίς σύμφωνες με τίς προτίμησεις καὶ τὰ νοήματα τῶν ζωντανῶν ζωγραφισμένων χαρακτήρων τους, τὰ πρόσωπα τοῦ δραματοῦ, πῶ μς δέχονται σύγκαιρα καὶ τὴν περικυκλωσά πῶ ζῶσι ἢ ἔλλιδας, ἢ κυρὰ τῆς θάλασσας, ἐκείνα τὰ πρόσωπα πῶ θὰ μς φαίνοντουσαν πολλὰ καὶ περιττὰ, καὶ ὅτι παρὰ τὰς με τοὺς διαλόγους τους τὴν υπόθεσιν, ἂν ρίχναμε στὸ δράμα μὰ μόνον ἀπρόσεχτη ματιά.

Καὶ ὅλα αὐτὰ σ' ἓνα διάλογο πῶ τίποτα δὲν μπόδιζει νὰ εἶναι φυσικός, γοργός καὶ ποιητικός μαζί, γιατί μς ἀπ' τὰ συνηθισμένα τῆς καθημερινῆς ζωῆς λόγια νοιώθουμε τόν ποιητὴ νὰ πλανιέται στῆς φιλοσοφικῆς καὶ κοινωνικῆς του ιδέας πῶ τόσο καλὰ ξέρεῖ νὰ τίς φωτίζῃ με τοῦ συμβόλου τῇ γοητεία.

*

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς πρώτης πράξης ἀμέσως νοιώθουμε κάτι νὰ μς συνεπαίρῃ καὶ σὺν ἀέρας πρῶτος νὰ μς ὀδηγῇ στῆς ἔλλιδας τοὺς πόθους καὶ τοὺς καημούς.

Βλέπουμε τὰ δύο κορίτσια πῶ στολίζουν τὸ σπίτι καὶ τοιμάζουν μὰ γιορτὴν γιὰ τὰ γενέθλια τῆς πεθαμένης μητέρας τους. Σὲ λίγο ἡ ἔλλιδα θὰ ῥθῇ νὰ δῇ ὅλα αὐτὰ, αὐτὴ ἡ νέα γυναίκα πῶ ἄλλως εἶχε φανταστῇ. Ἄλλα ἐπιθύσῃ ὅταν ἀντί-

τας γύρω τοὺς πολιορκοῦσαν. Μὰ ἐπειδὴς περνοῦσε καιρὸς καὶ τό καρτέρισμα τοὺς ζήμιωνε, ἔφυγαν οἱ πῶ πολλοὶ τους, ἀφίνοντας τὸ φύλαγμα κι' ὅλα τὰ πάντα στὰ χέρια τῶν ἐννιά ἀρχηγῶν, μ' ἀπόλυτη ἐξουσία νὰν τὰ σιάζουν ὅπως στοχάζονται καλύτερα. Γιατὶ τότες τίς περισσότερες δουλιές τοῦ κράτους τίς φρόντιζαν οἱ ἐννιά ἀρχηγοί. Κι' οἱ πολιορκημένοι με τόν Κύλωνα βρισκόντουσαν ἄσκημα ἀπὸ στήρηση ψωμοῦ καὶ νεροῦ. Ἐτοί ὁ Κύλωνας με τόν ἀδερφὸ του ξεκόβουν οἱ ἄλλοι, καθὼς εἶτανε στενοχωρημένοι καὶ μερικοὶ τους μάλιστα πέθαιναν τῆς πείνας, καθίζουν πρόσπερτοι στὸ βωμὸ τὸ μέσα στὴν ἀκρόπολιν. Οἱ ἐπιφορτισμένοι τότες τὸ φύλαγμα, θαρρῶντας τους πῶς πέθαιναν μέσα στὸ ναὸ, εἶπαν νὰ σηκωθοῦν με τόν ὅρο πῶς δὲ θὰν τοὺς πειράξουν τὸ παραμικρὸ μὰ ἔπειτα τοὺς πῆγαν καὶ τοὺς θανάτωσαν. Μερικοὺς (9) μάλιστα τοὺς ἔκαναν, ὅταν κατὰ τὸ κατέβασμα τρέξαν νὰ καθίσουν στοὺς βωμούς τοὺς ἀφιερωμένους στῆς Σεμνὲς Θείαινες. Ἀπὸ τοῦτο εἶτανε γνωστοὶ ὡς οἱ μολυσμένοι κι' ἀμαρτωλοὶ τῆς Θεᾶς, κι' ἐκείνοι καὶ τό γένος τους. Ἀφτοὺς τοὺς μολυσμένους τοὺς ξόρισαν μὰ

9) Τὰ λόγια καθεζομένους δὲ τινας ὡς στὰ ἐν τῇ πόλει μῶς φαίνονται νόθα.

4) Ἐκδόσεις. Ό Nattmann σωστά έκδύτους.

5) Κ' ἰδὼ κάπιο λάθος. Ἀντί μὲν οὐ διατρέψῃ ἔλασσον δὲ ἴσως ὁ Θεουκίδης ἔγραψε μόνον οὐ διατρέψῃ.